

5.4 Člověk a jeho svět

Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět je určena pro všechny ročníky I. stupně a je realizována v předmětech: prvouka (pro 1. - 3. ročník), přírodověda (pro 4. - 5. ročník), vlastivěda (pro 4. - 5. ročník), nepovinná náboženská výchova (pro 1. – 5. ročník).

Časová dotace celé vzdělávací oblasti je 14 hodin za týden (celkem 2 hodiny jsou pro tuto oblast využity z disponibilní časové dotace). Tato komplexní oblast sjednocuje společenskovední a přírodovědné učivo, včetně výchovy ke zdraví. Jsou tu integrována témata, která se týkají člověka, rodiny a společnosti, vlasti, přírody, kultury, techniky, zdraví a dalších témat. Uplatňuje pohled do historie i současnosti a směřuje k dovednostem pro praktický život.

Celá vzdělávací oblast je tematicky propojena s oblastmi Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a zdraví, Matematika a její aplikace a připravuje základy pro vzdělávání v oblastech Člověk a společnost, Člověk a příroda a ve vzdělávacím oboru Výchova ke zdraví. Nejčastější forma realizace: vyučovací hodina s výraznějším začleněním krátkodobých projektů, dále integrovaná výuka, projektové vyučování či výuka v blocích, vycházky, exkurze, besedy se zajímavými lidmi.

5.4.1.Prvouka

Charakteristika vyučovacího předmětu

Časové, organizační a obsahové vymezení

Prvouka je určena pro žáky 1. - 3. ročníku a vyučuje se jako povinný předmět s celkovou časovou dotací 6 hodin za týden (tj. 2 hodiny týdně v každém ročníku).

Prvouka rozvíjí poznatky, dovednosti a prvotní zkušenosti žáků získané výchovou v rodině a v předškolním vzdělávání. Žáci se učí pozorovat a pojmenovávat věci, jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti; utváří se tak jejich prvotní ucelený obraz světa. Podmínkou úspěšného vzdělávání v daném oboru je vlastní prožitek žáků vycházející z konkrétních nebo modelových situací. Žáci si tak osvojují potřebné dovednosti, způsoby jednání a rozhodování. K tomu významně přispívá i osobní příklad učitelů.

Výuka probíhá převážně v kmenových učebnách. Během roku jsou zařazovány programy ekocentra Lipka nebo výukové programy HaPMK. Žáci pracují s pracovními sešity, mohou používat odborné knihy nebo dětské encyklopedie. Výuku prvouky vhodně doplňují obrazy, videozáznamy, filmy.

Formy výuky: vyučovací hodina se začleněním krátkodobých projektů, výuka v blocích, vycházky, exkurze, besedy se zajímavými lidmi.

Vzdělávací obsah oblasti je členěn do pěti tematických okruhů:

1. Místo, kde žijeme (poznávání nejbližšího okolí, pochopení organizace života ve společnosti, poznávání místních a regionálních skutečností)
2. Lidé kolem nás (pochopení významu a podstaty tolerance, pomoci a solidarity mezi lidmi)
3. Lidé a čas (orientace v dějinách a čase)
4. Rozmanitost přírody (poznávání Země jako planety, vedení k ochraně přírody)
5. Člověk a jeho zdraví (poznávání sebe jako živé bytosti s biologickými a fyziologickými funkcemi a potřebami)

Provázanost s ostatními předměty

Charakteristické pro výuku prvouky je její prolínání s učivem ostatních předmětů. V prvouce se věnujeme: poznávání věcí a jejich vlastností, zařazujeme je do přírodního a společenského dění; výchově smyslového vnímání a způsobům pozorování určitých předmětů a jevů; základům jazykového vyjadřování – využíváme českého jazyka (výslovnost, vyprávění, říkadla, básně, písně, pohádky...); procvičování paměti, pozornosti, představivosti, obrazotvornosti; ochraně přírody, kulturních památek a výsledků lidské práce; pohybové výchově (ve spojení s tělesnou výchovou a hudební výchovou); technické výchově (ve spojení s výtvarnou výchovou a praktickými činnostmi); výchově ke zdraví a znalosti lidského těla, režimu dne; náboženské a etické výchově (vytváření správných návyků a vztahů k lidem, svému okolí, utváření hodnot v životě).

Klíčové kompetence, výchovné a vzdělávací strategie v prvouce

Klíčová kompetence žáka	Činnost učitele
kompetence k učení	
pozoruje přírodní jevy a orientuje se v prostoru a čase	používá pracovních schémat a denních režimů, které napomáhají žákům v orientaci v čase a prostoru zařazuje jednoduché úkoly, na nichž se žáci učí plánovat a řídit své učení
vytváří si nové představy o jednoduchých věcech a jevech, které žáka obklopují doma, ve škole a v obci (na základě pozorování)	umožňuje žákům získávat zkušenosti pozorováním, experimentováním
vyvozuje jednoduché pojmy (na základě vlastních zkušeností) a objevuje souvislosti mezi nimi	vede žáky k využívání různých zdrojů informací
získává základní znalosti o lidském těle a ochraně zdraví	vede žáky k pravidelné práci s různými učebnicemi, encyklopediemi a odbornou literaturou
kompetence k řešení problémů	
řeší modelové situace prostřednictvím vlastních činností a na základě zkušeností	připravuje pro žáky modelové situace rozvíjející řešení konfliktů ve vztahu s vrstevníky a rodiči
pracuje s informacemi	zařazuje úkoly, které rozvíjí logické operace třídění (kategorizace), přiřazování, uspořádání v časovém sledu, motivuje žáky ke kladení otázek
vyhledává souvislosti a propojuje poznatky různého druhu	vede žáky k vyhledávání souvislostí, předpovídání průběhu děje
kompetence komunikativní	
pojmenovává předměty a jevy a vyjadřuje se o nich (myšlenky, soudy a názory)	zařazuje úkoly, které podporují ústní a písemné formulování závěrů pozorování a provádění pokusů
naslouchá sdělení ostatních	podporuje komunikaci při práci ve dvojicích, skupinové a kooperativní práci

kompetence sociální a personální	
vytváří si pozitivní vztah k rodině, spolužákům, škole, domovu i přírodě	seznamuje žáky s fungováním rodiny, se základními lidskými právy vytváří vhodné podmínky k navazování kamarádských vztahů mezi spolužáky vytváří modelové situace a využívá přirozených situací, na nichž se žáci učí rozpoznávat vhodné a nevhodné chování
rozvíjí pozitivní vlastnosti	zařazuje aktivity, které budují a prohlubují ohled k zájmům a potřebám druhých, vede žáky k sebereflexi
cílevědomě si osvojuje základní hygienické a kulturní návyky	klade důraz na uvědomování si svého vlastního těla a svého já a důraz na zdravý životní styl a prevenci rizikových faktorů

kompetence občanské	
chová se tolerantně	seznamuje žáky s multikulturalitou společnosti, vede žáky k toleranci vůči odlišnostem, k pomoci druhým, vytváří prostředí bez předsudků aktivně zapojuje žáky do ochrany životního prostředí
dodržuje pravidla bezpečnosti	na modelových situacích seznamuje žáky s krizovými telefonními čísly, chováním se v krizových situacích včetně poskytnutí první pomoci
kompetence pracovní	
propracovává se k novým poznatkům na základě pozorování a vlastních činností (vycházky, pokusy, manipulace s různými nástroji a předměty)	vede žáky k používání a zacházení s finančními prostředky klade důraz na osvojení základních pracovních návyků, hygieny a bezpečnosti práce, včetně poskytnutí první pomoci při úraze
kompetence digitální	
účastní se cvičení, her a kvízů na interaktivních platformách	používá interaktivní aktivity a kvízy k opakování látky a sledování pokroku žáků; zapojuje hry pro motivaci žáků
dodržuje pravidla chování při interakci v digitálním prostředí	vede žáky k dodržování pravidel chování při interakci v digitálním prostředí

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

roč.	tematický okruh	dílčí očekávaný výstup	učivo	PT
1. - 3.	Místo, kde žijeme	vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy; rozliší možná nebezpečí ve svém okolí	práce s plánem bydliště, města; nebezpečné situace	
1. - 3.	Místo, kde žijeme	orientuje se v plánu města s použitím značek orientačních bodů a určení směrů; vyhledává hlavní linie krajiny a zapojí pozorovanou část krajiny do širší oblasti	orientační body a významné linie města a místní krajiny; části města	
1. - 3.	Lidé kolem nás	projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků, spoluobčanů, jejich přednostem a nedostatkům; nabídne adekvátní pomoc • •	vztahy mezi lidmi, zdravé a vyrovnané sebepojetí; pocity lidí v různých situacích, rozvoj empatie; pravidla třídy a pravidla ve společnosti	osob 7 multi 2, 3 demo 2
1. - 3.	Lidé kolem nás	na modelové situaci popíše způsob vzdělávání dětí z různých částí světa; porovná, co mají děti společného, čím se liší • •	život a vzdělávání dětí z různých částí světa; rozdíly a shody mezi lidmi různých kultur • •	osob 7 multi 2, 3 glob 2
1. - 3.	Lidé kolem nás	chová se vhodně při stolování, připraví tabuli pro jednoduché stolování	pravidla stolování, příprava tabule	osob 5
1. - 3.	Lidé kolem nás	dokáže realisticky uvažovat o výši kapesného; uvede aspoň dvě možnosti, jak s kapesným zacházet	hospodaření, peníze, kapesné	
1. - 3.	Lidé a čas	využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě s přihlédnutím k minulosti, přítomnosti a budoucnosti	základní orientace v čase: den, týden, měsíc, rok; minulost, přítomnost, budoucnost	
1. - 3.	Rozmanitost přírody	posoudí své možnosti při ochraně životního prostředí; třídí odpad •	ekologie •	enviro 4 osob 10
1. - 3.	Člověk a jeho zdraví	uplatňuje a dodržuje základní pravidla účastníků silničního provozu, chová se slušně v dopravních prostředcích	znalosti pravidel silničního provozu, chodec	osob 11
1. - 3.	Člověk a jeho zdraví	chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci; odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe a jiné dítě; ovládá způsoby komunikace s operátorem tísňových linek	osobní bezpečí; krizové situace	osob 8
1. - 3.	Člověk a jeho zdraví	reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech	situace hromadného ohrožení	osob 9
1. - 3.	Člověk a jeho zdraví	pojmenuje části lidského těla, smysly, čidla; uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky na základě elementárních znalostí o lidském těle	lidské tělo, péče o zdraví, životospráva	osob 2, 3, 4
1. - 3.	Člověk a jeho zdraví	dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své a jiných; spolupřispívá	pravidla chování ve školním řádě,	demo 1 osob 7

		pravidla chování ve třídě •	první pomoc •	
1.	Rozmanitost přírody	pozoruje, popíše a porovná viditelné změny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích; (ekosystém - les)	charakteristika ročních období, změny počasí, reakce rostlin a živočichů na změny ročních období; (ekosystém - les)	enviro 1, 3
1. - 2.	Lidé kolem nás	rozlišuje příbuzenské vztahy v rodině (základní i rozšířené), role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi; projevuje cit a úctu v rámci rodiny	rodina, domov, vztahy mezi členy rodiny; pravidla rodinného života; práva a povinnosti členů rodiny	osob 7, 8, 11
2.	Rozmanitost přírody	charakterizuje ekosystémy tekoucí vody a vodní nádrže a uvede příklady organismů, vlastnosti vody a podmínky, za kterých se voda vyskytuje v jednotlivých skupenstvích; popíše koloběh vody v přírodě	živá a neživá příroda; voda v přírodě, ekosystémy v blízkosti vodních ploch, vodní živočichové, vlastnosti vody, skupenství	enviro 1, 2, 3
2. - 3.	Lidé kolem nás	odvodí a chápe význam a potřebu jednotlivých povolání a pracovních činností; charakterizuje povolání rodičů; u vybraných profesí popíše náplň práce (profese při tvorbě a šíření televizního vysílání)	pracovní činnosti lidí, různost povolání •	osob 7, 8, 11 medi 5
2. - 3.	Lidé kolem nás	ovládá znaky státnosti; jmenuje prezidenta republiky; najde na mapě ČR hlavní město	domov, vlast, mapa ČR	demo 2
2. - 3.	Lidé a čas	vyjmenuje památky a hist. místa našeho města, interpretuje některé pověsti města, pojmenuje některé významné rodáky	významné orientační body našeho města; památky, historická místa	multi 1
2. - 3.	Rozmanitost přírody	provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti	pozorování a porovnávání vlastností vody, vzduchu a přírodnin	
3.	Rozmanitost přírody	pozoruje, popíše a porovná viditelné změny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích; (ekosystém - louky, rostliny a živočichové)	charakteristika ročních období, změny počasí, reakce rostlin a živočichů na změny ročních období; (ekosystém - louky, rostliny a živočichové)	enviro 1, 3
3.	Člověk a jeho zdraví	využívá aktivně volný čas	domov, rodina, odpočinek a hry	osob 1, 2, 4

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu; minimální doporučená úroveň

roč.	tematický okruh	dílčí očekávaný výstup žák	učivo	PT
1. - 3.	Místo, kde žijeme	zvládne orientaci v okolí svého bydliště a školy	prostředí bydliště a školy	
1. - 3.	Místo, kde žijeme	popíše a zvládne cestu do školy	orientační body, cesta do školy	
1. - 3.	Místo, kde žijeme	zná nejvýznamnější místa v okolí	okolí bydliště a školy, významná místa	
1. - 3.	Lidé kolem nás	dodržuje základní pravidla společenského chování, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků, spoluobčanů, jejich přednostem a nedostatkům • •	chování lidí, pravidla slušného chování, vztahy mezi lidmi, zdravé a vyrovnané sebezpojetí; pocity lidí v různých situacích, rozvoj empatie; pravidla třídy a pravidla ve společnosti	osob 7 multi 2, 3 demo 2
1. - 3.	Lidé kolem nás	na modelové situaci popíše s dopomocí způsob vzdělávání dětí z různých částí světa; porovná, co mají děti společného, čím se liší • •	život a vzdělávání dětí z různých částí světa; rozdíly a shody mezi lidmi různých kultur • •	osob 7 multi 2, 3 glob 2
1. - 3.	Lidé kolem nás	chová se vhodně při stolování, připraví tabuli pro jednoduché stolování	pravidla stolování, příprava tabule	osob 5
1. - 3.	Lidé kolem nás	rozlišuje příbuzenské vztahy v rodině (základní), role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi; projevuje cit a úctu v rámci rodiny	rodina, domov, vztahy mezi členy rodiny; pravidla rodinného života; práva a povinnosti členů rodiny	osob 7, 8, 11
1. - 3.	Lidé kolem nás	chová se adekvátně při setkání s neznámými jedinci; projevuje toleranci k odlišnostem spolužáků, jejich přednostem a nedostatkům • ; chápe význam a potřebu jednotlivých povolání a pracovních činností; charakterizuje povolání rodičů	osobní bezpečí; krizové situace; ohleduplnost, etické zásady; pracovní činnosti lidí, různost povolání	osob 7, 8, 11
1. - 3.	Lidé a čas	rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti	minulost, přítomnost, budoucnost	
1. - 3.	Lidé a čas	zná rozvržení svých denních činností	denní rozvrh	

1. - 3.	Lidé a čas	poznává různé lidské činnosti	průběh lidského života	
1. - 3.	Lidé a čas	zvládne jednoduchou orientaci v čase, pozná, kolik je hodin	základní orientace v čase: den, týden, měsíc, rok ;určování času a měření času	
1. - 3.	Rozmanitost přírody	posoudí své možnosti při ochraně životního prostředí; třídí odpad •	ekologie •	enviro 4 osob 10
1. - 3.	Rozmanitost přírody	pozná nejběžnější druhy domácích a volně žijících zvířat	domácí a volně žijící zvířata	
1. - 3.	Rozmanitost přírody	pojmenuje základní druhy ovoce a zeleniny, poznat rozdíly mezi dřevinami a bylinami	ovoce a zelenina, dřeviny a byliny	
1. - 3.	Rozmanitost přírody	uplatňuje základní zásady chování v přírodě	chování k přírodě	
1. - 3.	Rozmanitost přírody	provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek	pozorování a porovnávání vlastností vody, vzduchu a přírodnin	
1. - 3.	Rozmanitost přírody	pozoruje, popíše a porovná viditelné změny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích; (ekosystém – les, voda, louka)	charakteristika ročních období, změny počasí, reakce rostlin a živočichů na změny ročních období; (ekosystém – les, voda, louka)	enviro 1, 2, 3
1. - 3.	Člověk a jeho zdraví	uplatňuje a dodržuje základní pravidla účastníků silničního provozu, chová se slušně v dopravních prostředcích	znalosti pravidel silničního provozu, chodec	osob 11
1. - 3.	Člověk a jeho zdraví	uplatňuje hygienické návyky a zvládá sebeobsluhu	hygienické návyky, sebeobsluha	
1. - 3.	Člověk a jeho zdraví	reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech	situace hromadného ohrožení	osob 9
1. - 3.	Člověk a jeho zdraví	dokáže sdělit své zdravotní potíže a pocity, zvládne ošetření drobných poranění	drobné úrazy a poranění, prevence, první pomoc	
1. - 3.	Člověk a jeho zdraví	pojmenuje části lidského těla	lidské tělo, péče o zdraví, životospráva	osob 2, 3, 4
1. - 3.	Člověk a jeho zdraví	rozezná nebezpečí, dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své a jiných; spoluvytváří pravidla chování ve třídě, reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech •	pravidla chování ve školním řádě, první pomoc, mimořádné události •	demo 1 osob 7
1. - 3.	Člověk a jeho zdraví	chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i jiné; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek	osobní bezpečí, krizové situace, přivolání pomoci	

5.4.2. Přírodověda

Charakteristika vyučovacího předmětu

Časové, organizační a obsahové vymezení

Přírodověda je vyučována ve 4. a 5. ročníku jako povinný předmět s celkovou časovou dotací 4 vyučovací hodiny za týden (2 hodiny ve 4. ročníku a 2 hodiny v 5. ročníku; 1 hodina ve 4. ročníku je využita z disponibilní hodinové dotace).

Přírodověda navazuje na poznatky a dovednosti, které žáci získali v prvouce během 1. - 3. ročníku a dále je rozšiřuje a prohlubuje. Žáci poznávají podmínky života na Zemi, seznamují se s rozdíly mezi živou a neživou přírodou, s její rozmanitostí. Chápou úlohu a výjimečnost člověka.

Přírodověda se vyučuje v kmenových učebnách nebo v učebně v přírodě. Několikrát během roku je podle možností a aktuální nabídky zařazena výuka v prostorách ekocenter Lipka a Rozmarýnek. Každoročně využíváme nabídky programů HaPMK.

Žáci mají k dispozici pracovní sešity a různé zdroje informačních materiálů - odborné knihy, encyklopedie, trvalé internetové připojení k PC atp.

Formy realizace: vyučovací hodina, vycházky, exkurze, krátkodobé projekty, besedy, výstavy (např. léčivé byliny).

Vzdělávací obsah předmětu je rozdělen do čtyř tematických okruhů:

1. Lidé kolem nás (základy společenského chování, pravidla stolování)
2. Rozmanitost přírody (poznávání Země jako planety, vedení k ochraně přírody)
3. Člověk a jeho zdraví (poznávání sebe jako živé bytosti s biologickými a fyziologickými funkcemi a potřebami)
4. Jednoduché stroje (páka, kladka, parní stroj)

Provázanost s ostatními předměty

Učivo přírodovědy je samozřejmě provázáno také s ostatními předměty, např. českého jazyka využíváme pro jazykové vyjadřování, matematiku při praktických činnostech (měření), náboženskou výchovu při uvědomování si a poznávání harmonie a krásy přírody, tělesné a hudební výchovy pro uvolnění a protažení (písň o přírodě), výtvarnou výchovu pro zachycení pozorované skutečnosti.

Klíčové kompetence, výchovné a vzdělávací strategie v přírodovědě

Klíčová kompetence žáka	Činnost učitele
kompetence k učení	
rozšiřuje si slovní zásobu v osvojovaných tématech	vede žáky k využívání různých zdrojů informací zadáva úkoly, které vyžadují práci s jinými informačními zdroji, než je učebnice; zajišťuje dostatek vhodných pomůcek (atlas, slovníky, encyklopedie...)
pojmenovává pozorované skutečnosti a snaží se ji zachytit ve vlastních projevech, názorech a výtvorech	zadáva ústní i písemné úlohy, které podněcují žáky k vyjadřování myšlenek vlastními slovy
kompetence k řešení problémů	
poznává důležitost a podstatu zdraví i příčiny nemoci	vytváří situace, při kterých se žák učí rozpoznat, popsat a vyřešit problém
upevňuje preventivní chování	zařazuje činnosti, při kterých si žáci vyzkouší řešení rizikových situací
účelně rozhoduje a jedná v různých situacích ohrožení vlastního zdraví a bezpečnosti i zdraví a bezpečnosti druhých	vytváří pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy
kompetence komunikativní	
přirozeně vyjadřuje pozitivní city ve vztahu k sobě i okolnímu prostředí	rozvíjí u žáků slovní zásobu a vybízí je k vyjádření vlastními slovy, povzbuzuje žáky při prezentaci písemného projevu zapojuje žáky formou diskuse, stanoví se žáky pravidla diskuse
kompetence sociální a personální	
vyjadřuje pozitivní city ve vztahu k sobě i okolnímu prostředí	vede žáka k poznání jeho silných a slabých stránek tím, že mu umožňuje různorodé činnosti ve školní práci; umožňuje žákům zažít úspěch ve skupině využívá metody skupinové práce, vede žáky k vytváření a dodržování pravidel
kompetence občanské	
utváří si ohleduplný vztah k přírodě i kulturním výtvorům, hledá možnosti aktivního uplatnění při jejich ochraně	podporuje aktivity směřující k ochraně životního prostředí vytváří společně se žáky školní pravidla a podněcuje je k jejich dodržování
kompetence pracovní	
utváří si pracovní návyky v jednoduchých samostatných i týmových činnostech	zajišťuje podmínky pro poznání různých praktických činností při samostatné i týmové činnosti poskytuje žákům vhodné nástroje, materiály a pomůcky; seznamuje je s jejich bezpečným využitím

kompetence digitální	
používá online zdroje k vyhledávání informací	představuje žákům online zdroje k vyhledávání informací
účastní se cvičení, her a kvízů na interaktivních platformách	používá interaktivní aktivity a kvízy k opakování látky a sledování pokroku žáků; zapojuje hry pro motivaci žáků
dodržuje pravidla chování při interakci v digitálním prostředí	vede žáky k dodržování pravidel chování při interakci v digitálním prostředí

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

r oč.	tematický okruh	dílčí očekávané výstupy	učivo	PT
4. - 5.	Lidé kolem nás	dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování	základy společenského chování, pravidla stolování	osob 2, 7, 8
4. - 5.	Rozmanitost přírody	pěstuje a ošetřuje podle daných zásad pokojové rostliny; pracuje podle návodu	péče o rostliny; využití návodu při pracovním postupu	
4. - 5.	Rozmanitost přírody	uvede příklady poškozování ochrany a tvorby ŽP •, charakterizuje stav ŽP regionu	vliv krajiny na život lidí •, bohatství země, úrodné oblasti	enviro 4 osob 9
4. - 5.	Člověk a jeho zdraví	dodržuje pravidla bezpečnosti a hygieny práce; seznámí se se základy poskytnutí I. pomoci	hygiena práce, prevence úrazů; I. pomoc	osob 1, 6, 7
4. - 5.	Člověk a jeho zdraví	rozlišuje jednotlivé etapy lidského života; orientuje se ve vývoji dítěte po narození	vývoj člověka - etapy	
4. - 5.	Člověk a jeho zdraví	dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své a jiných; chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná, v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i jiné dítě; reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech	pravidla chování ve školním řádě, první pomoc; krizové situace; nebezpečné látky	demo 1 osob 7
4. - 5.	Člověk a jeho zdraví	uplatňuje a dodržuje základní pravidla bezpečného chování účastníků silničního provozu; adekvátně vyhodnocuje dopravní situace; chová se slušně v dopravních prostředcích	znalosti pravidel silničního provozu, chodec, cyklista	osob 11
4. - 5.	Člověk a jeho zdraví	dodržuje pravidla bezpečnosti a hygieny práce; seznámí se se základy poskytnutí I. pomoci; rozpozná život ohrožující zranění; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek	hygiena práce, prevence úrazů; I. pomoc; čísla tísňového volání, správný způsob volání na tísňovou linku	osob 1, 6, 7
4. - 5.	Člověk a jeho zdraví	účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na	návykové látky, hrací automaty a	

		oprávněné nároky jiných osob	počítače, závislost; nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médii	
4. - 5.	Člověk a jeho zdraví	rozezná nebezpečí různého charakteru, chová se tak, aby neohrožoval zdraví své a jiných; chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná, v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i jiné; reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech	pravidla chování ve školním řádě, první pomoc; krizové situace, předcházení konfliktům; nebezpečné látky	demo 1 osob 7
4. - 5.	Rozmanitost přírody	stručně charakterizuje specifické přírodní jevy a z nich vyplývající rizika vzniku mimořádných událostí; v modelové situaci prokáže schopnost se účinně chránit	mimořádné události a rizika s nimi spojená, ochrana před nimi, postup v případě ohrožení	
5.	Rozmanitost přírody	porovná rozdílnost podmínek života na Zemi	typy krajín, ekosystémy	enviro 1, 2
5.	Rozmanitost přírody	provádí základní přírodovědecká pozorování (na konkrétních organismech), popíše pozorované jevy, třídí organismy do skupin, využívá atlasy a klíče	třídění organismů, rostliny, živočiškové, houby, bakterie; práce s atlasy (a klíči)	
5.	Rozmanitost přírody	zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě; rozliší, které z nich životní prostředí podporují nebo poškozují	ekologie, člověk a příroda	enviro 3
5.	Člověk a jeho zdraví	popíše lidské orgány, dá do souvislosti jejich fungování v těle člověka, sestaví plán pro zdraví životní styl (cvičení, jídelníček)	lidské tělo, soustavy, orgány; ochrana zdraví, rodina	osob 4, 5, 8
5.	Jednoduché stroje	seznámí se s principy jednoduchých strojů, sestaví jednoduchý el. obvod	páka, kladka, parní stroj, nakloněná rovina, energie	

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu; minimální doporučená úroveň

ř. oč.	tematický okruh	dílčí očekávané výstupy žák	učivo	PT
4. - 5.	Lidé kolem nás	dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování	základy společenského chování, pravidla stolování	osob 2, 7, 8
4. - 5.	Rozmanitost přírody	pěstuje a ošetřuje podle daných zásad pokojové rostliny, zná způsob péče o drobná domácí zvířata, pracuje podle návodu	péče o rostliny, péče o zvířata a ptáky	
4. - 5.	Rozmanitost přírody	uplatňuje zásady ochrany přírody a životního prostředí	péče o životní prostředí	enviro 4
4. - 5.	Rozmanitost přírody	zkoumá základní společenstva vyskytující se v nejbližším okolí a pozoruje přizpůsobení organismu prostředí	přírodní společenstva	
4. - 5.	Rozmanitost přírody	porovná rozdílnost podmínek života na Zemi	typy krajín, ekosystémy	enviro 1, 2
4. - 5.	Rozmanitost přírody	provádí jednoduché pokusy podle návodu	jednoduché pokusy	
4. - 5.	Rozmanitost přírody	pozná propojenost živé a neživé přírody, přizpůsobení organismů prostředí	živá a neživá příroda, podmínky pro život organismů	
4. - 5.	Rozmanitost přírody	popíše střídání ročních období	znaky ročních období	
4. - 5.	Rozmanitost přírody	zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě; rozliší, které z nich životní prostředí podporují nebo poškozují	ekologie, člověk a příroda	enviro 3
4. - 5.	Rozmanitost přírody	reaguje vhodným způsobem na pokyny dospělých při mimořádných událostech	mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi	
4. - 5.	Rozmanitost přírody	uvede zástupce rostlinné a živočišné říše vyskytující se v nejbližším okolí a popíše jejich základní životní podmínky	projevy, průběh a způsob života, životní podmínky, výživa a stavba těla u vybraných organismů	enviro 2
4. - 5.	Člověk a jeho zdraví	dodržuje pravidla bezpečnosti a hygieny práce; ošetří drobná poranění, seznámí se se základy poskytnutí I. pomoci a přivolání lékařské pomoci	hygiena práce, prevence úrazů; I. pomoc	osob 1, 6, 7
4. - 5.	Člověk a jeho zdraví	rozliší jednotlivé etapy lidského života	vývoj člověka - etapy	
4. - 5.	Člověk a jeho zdraví	dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své a jiných; chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná, v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe	pravidla chování ve školním řádě, první pomoc; krizové situace; nebezpečné a	demo 1 osob 7

		i jiné; odmítne návykové látky; reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech	návykové látky	
4. - 5.	Člověk a jeho zdraví	pojmenuje a popíše orgánové soustavy, dá do souvislosti jejich fungování v těle člověka, s pomocí sestaví jednoduchý plán pro zdraví životní styl (cvičení, jídelníček); uplatňuje ohleduplné chování ke druhému pohlaví	lidské tělo, soustavy, orgány; ochrana zdraví, rodina; základy sexuální výchovy, partnerství	osob 4, 5, 8
4. - 5.	Člověk a jeho zdraví	uplatňuje základní pravidla silničního provozu pro cyklisty, správně vyhodnotí jednoduchou situaci na hřišti	bezpečné chování v silničním provozu	osob 11
4. - 5.	Člověk a jeho zdraví	uplatňuje základní znalosti, dovednosti a návyky související s preventivní ochranou zdraví a zdravého životního stylu	péče o zdraví	

5.4.3. Vlastivěda

Charakteristika vyučovacího předmětu

Časové, organizační a obsahové vymezení

Vlastivěda je určena pro žáky 4. - 5. ročníku a vyučuje se jako povinný předmět s časovou dotací 4 vyučovací hodiny za týden a to 2 hodiny ve 4. ročníku (1 hodina ve 4. ročníku je přidána z disponibilní časové dotace) a 2 hodiny v 5. ročníku.

Vlastivěda navazuje na poznatky, dovednosti a zkušenosti, které žáci získali v prvouce během 1. - 3. ročníku a dále je prohlubuje.

Vlastivěda se vyučuje převážně v kmenových učebnách. Během roku navštěvují žáci dle aktuální nabídky muzea, knihovny, sakrální budovy (židovská synagoga, mešita, kostely různých křesťanských vyznání), historické památky města Brna. Při své školní práci používají pracovní sešity, mají k dispozici encyklopedie, atlasy, mapy, obrazy, videozáznamy, trvalé internetové připojení k PC atp.

Formy realizace: vyučovací hodina, krátkodobé projekty, exkurze, besedy, vlastivědné vycházky.

Vzdělávací obsah předmětu je členěn do čtyř tematických okruhů:

1. Místo, kde žijeme (poznávání nejbližšího okolí, pochopení organizace života ve společnosti, poznávání místních a regionálních skutečností)
2. Lidé kolem nás (pochopení významu a podstaty tolerance, pomoci a solidarity mezi lidmi)
3. Lidé a čas (orientace v dějinách a čase)
4. Rozmanitost přírody (Země a ostatní planety)

Provázanost s ostatními předměty

Vlastivěda, stejně jako všechny předměty na I. stupni, je provázána s učivem jiných předmětů. Jsou to např. přírodověda (ochrana přírody, kulturních památek a výsledků lidské práce), náboženská výchova (utváření hodnot v životě), matematika (praktické činnosti), český jazyk (jazykové vyjadřování), výtvarná výchova (zachycení pozorovaných skutečností), hudební a tělesná výchova (uvolnění a protažení).

Klíčové kompetence, výchovné a vzdělávací strategie ve vlastivědě

Klíčová kompetence žáka	Činnost učitele
kompetence k učení	
orientuje se ve světě informací	vede žáky k využívání různých zdrojů informací
propojuje získané historické, zeměpisné a kulturní informace	zadáva úkoly, které vyžadují práci s různými informačními zdroji; zajišťuje dostatek vhodných pomůcek (atlasy, mapy, encyklopedie...)
kompetence k řešení problémů	
rozšiřuje své schopnosti a dovednosti rozpoznat, popsat a vyřešit problém	vytváří situace, při kterých se žák učí rozpoznat, popsat a vyřešit problém zařazuje co nejvíce praktických činností, příkladů, situací
kompetence komunikativní	
komunikuje v méně běžných situacích, poznávání a objevování svých limitů	dává žákům dostatečný prostor k prezentaci názorů, postojů, pocitů, myšlenek, mínění, úsudků i naslouchání
kompetence sociální a personální	
samostatně a přiměřeně sebevědomě vystupuje a jedná	podporuje komunikaci při práci ve dvojicích, skupinové a kooperativní práci
kompetence občanské	
poznává a chápe rozdíly mezi lidmi, a důležitost kulturního a tolerantního chování	vede žáky k toleranci vůči odlišnostem, k pomoci druhým, vytváří prostředí bez předsudků
jedná na základě společně vytvořených, nebo obecně uplatňovaných pravidlech soužití	společně vytváří pravidla soužití ve třídě, skupině a motivuje žáky k jejich dodržování
plní své povinnosti a společné úkoly	dbá na plnění zadaných úkolů a dodržování termínů
kompetence pracovní	
snaží se poznat, v čem by v budoucnu mohl uspět	nabízí žákům různé aktivity, které jim umožňují poznat a rozvíjet vlastní nadání
kompetence digitální	
používá online zdroje k vyhledávání informací	představuje žákům online zdroje k vyhledávání informací
účastní se cvičení, her a kvízů na interaktivních platformách	používá interaktivní aktivity a kvízy k opakování látky a sledování pokroku žáků; zapojuje hry pro motivaci žáků
dodržuje pravidla chování při interakci v digitálním prostředí	vede žáky k dodržování pravidel chování při interakci v digitálním prostředí

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

roč.	tematický okruh	dílčí očekávaný výstup	učivo	PT
4.	Místo, kde žijeme	rozliší pojmy domov, vlast, cizina •	vlast, domov •	multi 1 glob 1, 2
4.	Místo, kde žijeme	určí světové strany na mapě i v přírodě, orientuje se podle nich; vyhledá na vlastivědné mapě hlavní sídelní střediska; rozliší zvláštnosti osídlení krajiny	lidská sídla, vesnice, města; oblasti ČR; práce s mapou	osob 1
4.	Lidé a čas	pracuje s časovými údaji, využívá zjištěných údajů k pochopení souvislostí mezi ději a jevy	čas, časová osa	
4.	Lidé a čas	rozliší pojmy pověst x historická skutečnost; charakterizuje způsob života starých Slovanů	památná místa z českých dějin, Velká Morava	
4.	Lidé a čas	popíše příchod Cyrila a Metoděje na Moravu, vysvětlí jejich přínos pro naši kulturu	počátky křesťanství, sv. Cyril a Metoděj	
4.	Lidé a čas	stručně charakterizuje vládu nejvýznamnějších Přemyslovců	Přemyslovci	
4. - 5.	Místo, kde žijeme	vysvětlí vzájemné vztahy výrobních produktů a kulturních památek na přírodních a hist. podmínkách daného státu; při popisu dané země používá mapu, rozdělí dané státy do skupin podle různých kritérií, posoudí význam EU	Evropa, státy, města	enviro 3
4. - 5.	Místo, kde žijeme	rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam	orgány státní moci a jejich současní nejvyšší představitelé, státní symboly	demo 3
4. - 5.	Lidé kolem nás	rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už tolerovat nemohou a která porušují základní lidská práva a práva dítěte • •	lidská práva a práva dítěte • •	demo 2 multi 2 osob 7, 8, 9
4. - 5.	Lidé kolem nás	rozumí hodnotě peněz a používá peníze v běžných situacích; odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy	hospodaření – rozhodování o kapesném; rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti; hotovostní a bezhotovostní forma peněz, způsoby placení; banka jako správce peněz, úspory, půjčky	osob 3
4. - 5.	Lidé kolem nás	rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, obhájí a odůvodní své názory, připustí svůj omyl a dohodne se na společném postupu řešení	ohleduplnost, etické zásady, zvládání vlastní emocionality; rizikové situace; rizikové chování, předcházení konfliktům	
4. - 5.	Lidé a čas	orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik	Lucemburkové, husitsství, Jagellonci, Habsburkové	

4. - 5.	Lidé a čas	porovná způsob života našich předků v minulosti a současnosti	vznik ČSR, ČR, tradice	glob 3
5.	Místo, kde žijeme	poskytne ostatním zážitky z cest a porovná způsob života u nás a v cizině •	předávání osobních zkušeností z cest •	glob 1 multi 1, 3
4. - 5.	Místo, kde žijeme	rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam	orgány státní moci a jejich současní nejvyšší představitelé, státní symboly, armáda ČR	demo 3
5.	Rozmanitost přírody	popíše globus, rozliší oceány a pevniny •	základní poznatky o Zemi, zobrazení Země globusem (oceány, pevniny, poloha ČR) •	enviro 2 osob 1
5.	Rozmanitost přírody	pracuje s mapou světa (na základní úrovni) a mapou ČR (povrch, města, říční síť ČR); používá grafické i číselné měřítko mapy	základní symboly používané v mapách: moře, toky, města, hranice států (zeměpisné pojmy)	osob 1
5.	Rozmanitost přírody	pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých roč. obdobích•; popíše sluneční soustavu, dá do souvislostí a zdůvodní střídání dne a noci, ročních období	roční období •; planety, vztahy mezi nimi, den x noc	enviro 2 osob 1

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu; minimální doporučená úroveň

roč.	tematický okruh	dílčí očekávaný výstup žák	učivo	PT
4. - 5.	Místo, kde žijeme	rozliší pojmy domov, vlast, cizina •	vlast, domov •	multi 1 glob 1, 2
4. - 5.	Místo, kde žijeme	ovládá znaky státnosti; jmenuje prezidenta republiky	domov, vlast	demo 2
4. - 5.	Místo, kde žijeme	určí světové strany; orientuje se na mapě ČR	lidská sídla, vesnice, města; oblasti ČR; práce s mapou	osob 1
4. - 5.	Místo, kde žijeme	má základní znalosti o České republice a její zeměpisné poloze v Evropě •	práce s mapou •	osob 1 glob 3
4. - 5.	Místo, kde žijeme	řídí se zásadami bezpečného pohybu a pobytu v přírodě	bezpečné chování	
4. - 5.	Místo, kde žijeme	popíše polohu svého bydliště na mapě, začlení naše město do příslušného kraje	orientace podle plánu, adresa bydliště	
4. - 5.	Místo, kde žijeme	poskytne ostatním zážitky z cest a porovná způsob života u nás a v cizině •	předávání osobních zkušeností z cest •	glob 1, 3 multi 1, 3
4. - 5.	Místo, kde žijeme	zná náš region, jeho pamětihodnosti, zvláštnosti a zajímavosti	místní pověsti, tradice, zvyky, zajímavosti	
4. - 5.	Lidé kolem nás	rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už tolerovat nemohou a která porušují základní lidská práva a práva dítěte • •	lidská práva a práva dítěte • •	demo 2 multi 2 osob 7, 8, 9
4. - 5.	Lidé kolem nás	rozumí hodnotě peněz; porovná svá přání a potřeby se svými finančními možnostmi, uvede příklady rizik půjčování peněz; sestaví jednoduchý osobní nebo rodinný rozpočet	hospodaření – rozhodování o kapesném	osob 3
4. - 5.	Lidé kolem nás	dodržuje pravidla pro soužití ve škole, v rodině a v městě	soužití lidí	
4. - 5.	Lidé a čas	pracuje s časovými údaji, rozezná rozdíl mezi životem dnes a životem v dávných dobách	čas, proměny způsobu života	
4. - 5.	Lidé a čas	rozliší pojmy pověst x historická skutečnost; charakterizuje způsob života starých Slovanů, počátky českého státu, život ve středověku	památná místa z českých dějin, Velká Morava, počátky českého státu, středověk	
4. - 5.	Lidé a čas	ví o nejvýznamnějších kulturních, historických a přírodních památkách v našem regionu, zná významné pověsti	památky v regionu, regionální pověsti	